

ATENCIÓ, PERCEPCIÓ I MEMÒRIA

26910

Darrera revisió: 23/07/2009

Unitat de Psicologia Bàsica
Departament de Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació

Professors:

Teoria

Atenció i Percepció: Alejandro Maiche i Maite Mas
Memòria: Dolors Sáiz i Josep Baqués

Pràctiques

Atenció i Percepció: Andrés Chamarro i Alejandro Maiche
Memòria: Elena Garrido i Judit Mate

Docència Tutoritzada

Atenció i Percepció: Alejandro Maiche i Maite Mas
Memòria: Dolors Sáiz i Josep Baqués

OBJECTIUS GENERALS

Actualment entenem que el comportament humà suposa l'existència de diferents processos psicològics que interactuen. El comportament no es pot explicar simplement a partir de la entrada d'estímuls i la sortida de respostes de l'organisme, sinó que aquestes respostes estan mediatitzades en funció d'una sèrie de variables. Una de les possibles interpretacions del comportament és considerar al subjecte com un element actiu que rep, processa i respon a la informació del medi. En aquesta interpretació són fonamentals els processos psicològics que se encarreguen de la captació, elaboració, codificació, emmagatzemament i recuperació de la informació.

Els objectius generals d'aquesta assignatura són:

- Donar a conèixer als estudiants els aspectes fonamentals dels processos psicològics relacionats amb l'atenció, la percepció i la memòria.
- Aconseguir que al finalitzar el curs els estudiants hagin adquirit una terminologia i un coneixement de les principals tendències de recerca en aquestes àrees.
- Identificar les implicacions dels processos d'atenció, percepció i memòria en alguns àmbits de la vida quotidiana com ara l'educació, la publicitat, la memòria dels testimonis, la vellesa, etc.
- Apropar als estudiants a l'ús de les metodologies de treball i dels instruments utilitzats en l'estudi i la investigació d'aquests processos, fonamentalment a través de les practiques.

TEMARI

L'assignatura es compon de dos blocs diferenciats: a) Atenció i Percepció y b) Memòria.

Atenció i Percepció

Unitat 1. El mecanisme atencional.

Tema 1. Característiques.

Amplitud. Selectivitat. Intensitat. Oscil·lament . Control.

Tema 2. Manifestacions

Activitats fisiològiques. Activitats motores. Activitats cognitives.

Tema 3. Classificacions

Atenció interna/Atenció externa. Atenció oberta/Atenció encoberta. Atenció voluntària/Atenció involuntària. Atenció visual/Atenció auditiva. Atenció selectiva: com s'ha estudiat l'atenció selectiva? Factors que influeixen l'atenció selectiva. Atenció dividida: com s'ha estudiat l'atenció dividida? El processament automàtic i controlat. Atenció sostinguda: com s'ha estudiat l'atenció sostinguda? Factors que influeixen l'atenció sostinguda.

Unitat 2. La percepció.

Tema 4. La percepció: processos sensoperceptius

Que es percebre?. Percebi'm la realitat? El problema global de la percepció. Estímul distal i proximal. La percepció com a transacció entre el món i la ment. Percebem el que sentim?. Diferències entre sensació i percepció.

Tema 5. Percepció i Psicofísica

Evolució històrica del concepte de percepció. Podem mesurar la sensació?: el pensament psicofísic. El concepte de llindar. Problemes amb les mesures de llindar: factors sensorials i decisionals. Escales de discriminació per a la mesura de la sensació. Escales directes de Judici. Escales de Temps de Reacció. ¿Els psicòlegs tenim bisturí? Mètodes psicofísics.

Tema 6. Les modalitats sensorials: aspectes generals i síndromes neuropsicològics

¿Percebem tots els estímuls?. Què és un sistema sensorial?. Les sensacions humanes: Classificacions possibles. Diferents tipus de transductors i el seu rang de treball. Sistema Visual. Sistema auditiu. Sistema somatosensorial. Sentits químics (gust i olfacte). Lesions y manifestacions clíniques.

Tema 7. La Visió: Dels Fotoreceptors a la Percepció

La visió. Estructura de l'ull. Etapes en el processament de la informació visual. Moviments Oculars. Temps en el processament de la informació visual. La percepció del temps. Il·lusions Visuals.

Tema 8. Codificació dels atributs visuals del món

Percepció del brillo. Percepció del color. Percepció de la forma. Percepció del moviment i la codificació de la distància i la profunditat. Les tasques de la visió: Què és l'objecte?; On està l'objecte?; Cap on va l'objecte?

Memòria

Unitat 1. La memòria: Aspectes definitoris.

Tema 1. Definició de memòria.

Definició i concepte de memòria. La memòria dins dels processos cognitius. Principals aspectes del funcionament de la memòria. Memòria unitària o sistemes de memòria. Les fases de la memòria.

Tema 2. Mesura de la memòria.

Mesura de la memòria i els seus diferents paràmetres. La mesura de la memòria a través dels tests. Mesures directes i mesures indirectes.

Tema 3. Les grans tradicions en l'estudi de la memòria.

Ebbinghaus i Bartlett. El punt de vista cognitiu sobre la memòria.

Tema 4. Factors i variables que afecten el procés mnemònic.

Factors relacionats amb el subjecte. Factors temporals. Factors relacionats amb el material. Factors relacionats amb les estratègies. Factors contextuals. Estratègies mnemòniques: Mnemotècnies.

Unitat 2. Estructures i processos de la memòria.

Tema 5. Els sistemes de la memòria.

Els treballs pioners. Models multimagatzem. La memòria sensorial. La memòria a curt termini. La memòria de treball (working memory). La memòria a llarg termini.

Tema 6. Els processos de la memòria.

Models estructurals versus models processuals. Processos de codificació i registre. Processos de recuperació.

Tema 7. L'oblit.

Teories clàssiques sobre l'oblit: la repressió, el desús i la interferència. Punt de vista cognitiu sobre l'oblit. El punt de vista de Schacter.

Unitat 3. La representació de la informació en la memòria.

Tema 8. Memòria episòdica i memòria semàntica.

Diferències entre la memòria episòdica i la memòria semàntica. Els models o teories de la memòria semàntica. Models de xarxes. Models de trets.

Tema 9. La representació mental.

Conceptes i esquemes. La imatge mental com a representació mental. La teoria dual de Paivio. Debat sobre les representacions mentals.

Unitat 4. Altres línies de recerca sobre la memòria: Camps d'aplicació actuals.

Tema 10. Aplicacions de la psicologia de la memòria.

La memòria quotidiana (record de cares, record d'escenes, la memòria autobiogràfica). L'aplicació de la memòria en el context judicial: exactitud de la memòria dels testimonis. La memòria en el context publicitari. Memòria y

comprensió, memòria i lectura. La memòria en la vellesa. Desenvolupament i potenciació de la memòria.

PRÀCTIQUES

Tenen com a objectiu que els estudiants s'apropin a l'ús de les metodologies de treball i dels instruments utilitzats en l'estudi d'aquests processos i adquireixin les destreses necessàries per la seva avaluació i estudi tant des del punt de vista psicomètric com experimental. A més, permeten a l'estudiant familiaritzar-se amb l'informe experimental a partir de la lectura i comprensió d'articles científics relacionats amb els conceptes adquirits a les classes teòriques.

Així, les pràctiques estan pensades per ajudar a l'estudiant a l'assimilació i comprensió de la matèria explicada a classes de teoria, comptant per a això amb la participació activa per part de l'estudiant.

Les pràctiques de l'assignatura es realitzaran cada setmana en grups de laboratori. S'aniran alternant una setmana pràctiques d'Atenció i Percepció i una altra pràctiques de Memòria. Algunes d'aquestes pràctiques es realitzen mitjançant la utilització d'un software específic.

L'assistència a les pràctiques és del tot recomanable per a poder aprovar l'assignatura.

Avaluació de les pràctiques:

- Les **PRÀCTIQUES** suposen el **30%** de la nota de l'assignatura d'Atenció, Percepció i Memòria.
- Cadascuna de les tres activitats de pràctiques s'avaluaran de l'1 al 10 i l'alumne que no arribi a un 5 de mitjana entre les tres notes de pràctiques, podrà realitzar un examen de pràctiques el mateix dia de l'examen de teoria per tal de millorar la nota. En aquest cas la nota final de pràctiques serà la obtinguda a l'examen de pràctiques.
- L'examen de pràctiques de juny i de setembre és tan sols per aquells estudiants que no hagin superat les pràctiques a partir de les activitats de classe. Serà un examen on s'exigirà un alt nivell de domini i comprensió de les tasques desenvolupades en les sessions de pràctiques.
- **NO** es realitzarà cap **CONVALIDACIÓ** de notes de les pràctiques de cap any anterior.

DOCÈNCIA TUTORITZADA

La docència tutoritzada té com a objectiu oferir la possibilitat a aquells estudiants que ho desitgin, donat que no son obligatòries, de:

- aprofundir en la matèria d'una forma més reposada, complementant la informació donada a classe teòrica.
- proporcionar un espai de consulta i aclariment de la matèria explicada a teoria..

Aquest aprofundiment es farà a través de vídeos (cine-fòrums), resolució de preguntes del temari, simulació d'exàmens, debats, etc. Aquest tipus de docència serà majoritàriament a través del Campus Virtual, encara que hi haurà una classe presencial (simulació d'examen).

AVALUACIÓ

Els continguts de Teoria de l'assignatura contribueixen al 70% de la nota final de l'assignatura. Per tant, els continguts i habilitats de pràctiques constitueixen el 30% restant. Per a poder aprovar l'assignatura és imprescindible treure com a mínim un 5 de nota final entre teoria i pràctiques.

Els continguts de teoria s'avaluen mitjançant un examen de 60 preguntes (30 d'Atenció-Percepció i 30 de Memòria) d'elecció múltiple (tipus test). Els continguts de pràctiques

s'avaluen, per a aquells que no hagin aprovat les activitats de classe, mitjançant un examen de 10 preguntes obertes (5 d'Atenció-Percepció i 5 de Memòria). Cal tenir present que, com que l'examen de pràctiques fa referència als continguts procedimentals de les sessions de pràctiques, la no assistència a les mateixes pot dificultar molt l'aprovació de l'examen de pràctiques.

Aquells estudiants que no aprovin l'assignatura hauran de presentar-se a l'examen de segona convocatòria (setembre) ja sigui l'examen de Teoria, el de Pràctiques, o a tots dos. Tant l'examen de Teoria com el de Pràctiques de segona convocatòria tenen les mateixes característiques que els de juny, tant en relació al número i tipus de preguntes com en la manera com es qualifiquen. En qualsevol cas, a aquells estudiants que hagin aprovat una de les dues parts (Teoria o Pràctiques) a la primera convocatòria (juny) se'ls guardarà la nota fins a la segona convocatòria (setembre).

A més, hi ha la possibilitat de realitzar un treball optatiu extra per a millorar fins a un punt la nota final de l'assignatura. Aquest treball estarà relacionat amb alguna de les temàtiques del curs que poden ser d'Atenció, Percepció o Memòria. La millora en la nota final deguda a aquest treball només s'aplicarà en el cas d'haver aprovat l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

A continuació presentem alguns dels llibres que considerem d'interès per a l'estudi dels continguts de l'assignatura. Al llarg dels cursos es facilitarà la bibliografia recomanada adequada a cada unitat.

Atenció:

García Sevilla, J. (1997). *Manual de psicología de la atención*. Madrid: Síntesis.

Kahneman, D. (1973) *Attention and Effort*. Englewoods Cliffs: Prentice Hall. Traducido al castellano por J. Botella (1997) *Atención y esfuerzo*. Madrid: Biblioteca nueva

Percepció:

Crick, F. (1994). *La búsqueda científica del alma: Una revolucionaria hipótesis para el siglo XXI*. Debate, Madrid

Lillo, J. (1993). *Psicología de la Percepción*. Madrid: Debate.

Maiche, A y Gómez-Sena, L (en prensa) *Sistemas Sensoriales y Motor: La Visión*. En: D. Redolar (eds.) *Manual de Psicología Fisiológica*. Editorial UOC.

Munar, E., Rosselló, J., Maiche, A., Travieso, D. y Nadal, M. (2008). *Modelos teóricos y neurociencia cognitiva de la percepción*. En J. Tirapu-Ustárriz, M. Ríos Lago & F. Maestú (coords.) *Manual de Neuropsicología*. (pp. 59-95). Viguera Editores. http://www.viguera.com/pdf/muestra/8485424719_cap%C3%ADtulo_muestra.pdf

Muñiz, J. (1991). *Introducción a los métodos psicofísicos*. Barcelona: PPU.

Snowden, R. J., Thompson, P., & Troscianko, T. (2006). *Basic vision: An introduction to visual perception*. Oxford etc.: Oxford University Press.

<http://fds.oup.com/www.oup.co.uk/pdf/0-19-928670-1.pdf>

Memòria:

Baddeley, A.D. (1999). *Essentials of Human Memory*. Hove (UK): Psychology Press.

Baddeley, A.D. (1998). *Memoria Humana: Teoría y Práctica*. Madrid: McGraw-Hill.

Baddeley, A.D., Eysenck, M. i Anderson, M.C. (2009). *Memory*. Hove (UK): Psychology Press.

De Vega, M. (1984). *Introducción a la Psicología cognitiva*. Madrid: Alianza.

Mayor, J. i De Vega, M. (1992). *Memoria y representación*. Madrid: Alhambra.

- Navarro, J.L. (1993). *Aprendizaje y memoria humana*. Madrid: McGraw Hill.
- Neath, I. i Surprenant, A. (2002). *Human Memory (Second edition)*. New York: Wadsworth Publishing.
- Rossington, M. i Whitehead, A. (2007). *Theories of Memory: A Reader*. New York: The Johns Hopkins University Press.
- Ruiz Rodríguez, R. M. (2003). *Las caras de la memoria*. Madrid: Pearson Educación, S.A.
- Ruiz-Vargas, J.M. (1991). *Psicología de la Memoria*. Madrid: Alianza Editorial.
- Ruiz-Vargas, J.M. (2002). *Memoria y olvido*. Madrid: Trotta.
- Saiz, D. i Saiz, M. (1989). *Una introducción a los estudios de la memoria*. Barcelona: Avesta.
- Saiz, D., Saiz, M. i Baqués, J. (1996). *Psicología de la memoria. Manual de prácticas*. Barcelona: Avesta.
- Schacter, D. L. (2001) *The seven sins of memory: How the mind forgets and remembers*. New York: Houghton Mifflin Co. Traducció a: *Los siete pecados de la memoria: la memoria es la clave de la inteligencia, ¿cómo puedes mejorarla?*. Barcelona: Ariel, S.A.(2003)

Nota: Aquest programa pot tenir petites modificacions a l'inici del curso.